

**R. P. Sebast. Izquierdo Alcarazensis Soc. Iesv, svpremis
Inquisitionis Senatvs Censoris, Et Olim Complvti SS.
Theologiæ Professoris. Pharvs Scientiarvm**

Izquierdo, Sebastián

Lugduni, 1659

Quæst. 3. Vtrum, stantibus pro vtraque parte contradictionis fundamentis
inclinantibus ad eius iudicium, penes arbitrium hominis sit iudicare
vtramnis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95620](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95620)

luntas antecedenter possit eam suppositionem tollere, seu impedire aliò diuertendo intellectum à cogitatione antecedentis, aut connexionis eius. Sicque indirectè, & remotè efficere, vt non existat iudicium ipsum de consequente.

Propositio 2.

44 Qui cum incertitudine physica, & subiectiua iudicat antecedens, aut eius connexionem cum consequente, aut vtrumque, indifferens remanet adhuc ad iudicandum consequens, imperioque subinde voluntatis indiget, vt iudicet illud.

Quoniam in tribus hisce casibus iudicium de consequente incertum est physicè, & subiectiue incertitudine oriunda à fundamento, in quo illud nititur. Repugnat quippe manifestè consequens vi antecedentis esse certum, quando vel antecedens ipsum, vel connexio eius cum consequente, vel vtrumque est incertum, sed ad iudicium incertum physicè, & subiectiue ex vi fundamentorum eius præcisè non determinatur intellectus quoad exercitium, nisi imperium voluntatis accedat, per quod determinetur, vt constat ex doctrina statuta *quæst. 1. propositi. 2.* Ergo qui cum incertitudine physica, & subiectiua iudicat antecedens, aut eius connexionem cum consequente, aut vtrumque, indifferens remanet adhuc ad iudicandum consequens; imperioque subinde voluntatis indiget, vt iudicet illud.

45 Dices: ex suppositione, quod antecedens & connexio eius cum consequente sunt vera, certissimum iuxta atque euidentissimum est consequens esse verum. Ergo qui quomodolibet iudicat antecedens, & connexionem eius cum consequente, necessitatis inde manet ad iudicandum consequens. Concesso antecedente, nego consequentiam. Esse namque consequens certissimè verum ex suppositione quod antecedens, & eius connexio cum consequente sint vera, dumtaxat efficit quod consequens iudicari possit ex hypothesi antecedentis iudicio quodam conditionato, siue hypothetico. De quo modo non agimus; ad quodque proinde supposito eius fundamento rite proposito, nulla manet in iudicante libertas. Non verò itidem, quod iudicium absolutum de eodem consequente, de quo tractamus, à dominio voluntatis adhuc directo exemptum sit. Vt enim tale iudicium semper manet incertum; eo quod coniunctum ex antecedente & connexione eius cum consequente, in quo prout absolute iudicato tanquam in proprio fundamento nititur, incertum est; ita etiam semper manet subiectum dominio immediato, atque directo voluntatis; sicut & alia quæque iudicia incerta. Et hæc satis de præsentè quæstione.

QVÆSTIO III.

Verum stantibus pro vtraque parte contradictionis fundamentis inclinantibus ad eius iudicium, penes arbitrium hominis sit iudicare vtramuis.

46 Suppono vt certum apud omnes eundem intellectum humanum neutiquam posse iudicare simul vtramque partem contradictionis. Atque adeo nec posse (quod in idem recidit) assentire simul, & dissentire eidem obiecto. Ratio est, quia licet

possit adesse fundamentum sufficiens ad iudicandum alterutram contradictionis partem seorsim: de quo postea; ad iudicandum tamen vtramque simul nullatenus potest adesse: eo quod euidentissimum cõstet est vtramque partem contradictionis simul veram esse non posse.

Vnde obiter colliges: cur assensus, & dissensus 47 de eodem obiecto simul in eodem intellectu coniungi non possint; oppositæque proinde sint actus, vt apud omnes est in confesso. Inde enim nascitur, quod intellectus absque sufficiente fundamento non potest quidpiam iudicare, vt *superius quæst. 1. hypoth. 5.* statuimus. Si autem coniunctum extremorum contradictionis iudicaret assentiendo simul, & dissentiendo eidem obiecto, id vtiq; sine sufficiente fundamento iudicaret, cum ad tale quid iudicandum nullatenus possit habere fundamentum sufficiens propter euidentiam oppositam, vt dictum est.

Suppono secundò: quoties fundamenta existentia 48 pro vtraque parte contradictionis inæqualiter ad iudicium inclinant, illo, quod præponderat alteri, bene posse intellectum saltem ex voluntatis imperio moueri ad iudicium eius partis, vt experientia passim ostendit, atque ita illud ipsum sufficiens ex le fundamento esse ad talem partem iudicandam.

Difficultas est, an etiam possit intellectus ex voluntatis imperio moueri illo, quod minus ponderat, minusque quam alterum inclinat ad eam partem iudicandam, in quam inclinat. Tum an possit moueri alterutro, quando ambo inclinant æqualiter. 49

Suppono tertio. Plerumque posse intellectum 50 in casu quæstionis ex voluntatis imperio facere, vt fundamentum, quod aut æqualiter, aut minus quam alterum inclinabat ad iudicandum, iam magis inclinet, atque adeo sufficiens ex se citra dubium ad iudicandum euadat; nempe aut applicando attentionem ad eam partem, & remouendo ab opposita, atque adeo exaggerando, expressiusque, & melius concipiendo momenta eius partis, quasi defectis, & reiectis, minusue expressè conceptis momentis alterius, aut facto discursu subdij aliquid attrahendo pro parte illa contra oppositam à coniecturis denuo inuentis. Aut aliter, Pro quo multum facit voluntatis affectus ad talem partem iudicandam propensæ. Quo pacto euenit læpissimè, vt iudicemus, quod volumus, quando materia incerta est. Quæ etiam frequenti experientia conspicua sunt.

Difficultas igitur tandem est, an inuariatis, & 51 prorsus eodem modo se habentibus fundamentis pro vtraque parte contradictionis aut æqualiter, aut inæqualiter inclinantibus ad iudicium, intellectus humanus possit pro voluntatis electione vtramuis seorsim iudicare? Quæ difficultas in eam recidit. An pro ambabus partibus contradictionis possint esse simul fundamenta sufficientia ex se ad iudicandum siue ea æqualia, siue inæqualia sint quoad inclinationem? Tum etiam in eam. An intellectus humanus in rebus incertis fundamentorum præsentium, prout iacent, non solum quoad exercitium, sed etiam quoad speciem sit liber, adeo vt non solum possit iudicare, aut non iudicare alteram partem contradictionis; sed etiam possit iudicare vnâ vel alteram, prout voluntati libitum fuerit?

Propo

Propositio 1.

51 Existimo sæpe esse pro ambabus partibus contradictionis fundamenta ex se sufficientia ad iudicandum illas scilicet, siue illa sint inæqualiter, siue æqualiter inclinantia ad iudicium. Atque adeo intellectum nostrum circa extrema contradictionis ex vi fundamentorum, prout iacent, sæpe esse liberum ad iudicandum non solum quoad exercitium, sed etiam quoad speciem; subindeque in talibus casibus penes arbitrium voluntatis esse, utramvis partem contradictionis iudicare absque vlla varietate fundamentorum.

52 Moueor primò: quia id satis videtur experientia testari sæpe enim experimur haud dubiè nos circa duo extrema contradictoria proposita deliberare, nullaque facta fundamentorum varietate alterutrum iudicium pro nostro arbitratu deligere. Quod certè in feligendis opinionibus, suppositis, immutatisque fundamentis earum vsuuenire sæpe videtur. Quandoquidem sæpe eam, quam elegeramus, opposita electa, reiicimus; non quod illarum fundamenta aliter nobis modò quam antea compareant; sed quod motuum aliquod occurrit extrinsecum, aut aliter pro solo arbitratu volumus mutare electionem.

53 Secundo. Quia quoties ex parte obiecti voluntatis apparet ratio boni inclinans ad volitionem eius, & ratio mali inclinans ad oppositam nolitionem, siue huiusmodi inclinationes sint æquales, siue inæquales, indifferens manet proximè, & immediatè voluntas ad volendum, vel nolendum tale obiectum, prout sibi libuerit, ut certa iam apud nostros omnes contra Vasquez, & paucos suos sententia fert in materia de libertate. Ergo pariter est philosophandum de intellectu ad assensum, & dissensum eiusdem obiecti diuersis, oppositisque fundamentis siue æqualiter, siue inæqualiter inclinatis. In hoc enim intellectus & voluntas similiter procul dubio sunt, nisi quod indifferentia intellectus ab oppositis inclinationibus nascens non ab intellectu, ut pote potentia non libera, sed à voluntate determinanda venit; cum tamen indifferentia voluntatis à voluntate ipsa, utpote potentia libera determinetur. Quod argumentum apprimè ea omnia corroborant, quæ suo loco congerimus contra Vasquez consentem ad eum solum actum ex duobus oppositis esse voluntatem nostram proximè liberam, ad quem magis inclinatur, siue viuacius excitatur per intellectum. De quo ibi.

54 Tertiò. Quia nisi doctrina propositionis vera esset, nunquam homo esset immediatè, & proximè liber ad eligendam alterutram ex duabus opinionibus

probabilibus, & oppositis. Quod tamen & praxi, & rationi videtur refragari. Tum temere, & illicite iudicans de moribus proximi etiam posset à tali iudicio nihil iudicando abstinere; nunquam tamen esset proximè liber ad concipiendum de dictis moribus iudicium oppositum. Quod tamen durum, & absurdum videtur.

Quartò denique propositio probatur: quia nihil est alicuius momenti, quod contra illam possit oponi. Si quid enim, maximè illud. Quod homo non potest simul assentire, & dissentire eidem obiecto. Videtur autem perinde esse, assentire modo illi, & dissentire postmodum, stantibus semper, & inuariatis eisdem fundamentis. Verumtamen hoc momenti non est: quia pariter non potest homo simul velle, & nolle efficaciter idem obiectum; & tamen illud potest modo velle efficaciter, & postmodum efficaciter nolle, stantibus, & inuariatis eisdem motiuis, ut communis fere omnium sententia fert. Igitur non est perinde assentire modò obiecto, & dissentire postmodum; aut illud velle modò, & postmodum nolle; atque assentire illi simul, & dissentire; aut illud simul velle & nolle, quantumuis eadem semper fundamenta motiuè inuariata persistant.

Propositio 2.

55 Stantibus pro utraque parte contradictionis fundamentis inclinantibus ad eius iudicium non semper est penes arbitrium hominis iudicare utramvis.

Ratio est: quia inclinatio fundamenti ad iudicium certam quantitatem debet attingere, ut illud ex se sufficiens ad iudicandum faciat, citra quam utique non faciet. Ob id enim sæpe ad aliquam partem contradictionis ita inclinamur, ut licet compotes simus formidare, aut suspicari de illa, compotes tamen iudicare non sumus ex vi talis inclinationis.

Itaque inclinatio fundamenti stantis pro aliquà parte contradictionis aut tam exigua potest esse, ut ad iudicium de tali parte mouere cum effectu non possit; aut tantæ quantitatis, ut ad iudicium quidem mouere possit, non tamen ad iudicium probabile, & prudens; sed ad imprudens, & improbabile; aut tantæ quantitatis, seu ponderis, ut ad iudicium probabile, & prudens, incertum tamen mouere valeat: aut denique tam eximia esse potest, ut secum inclinationem oppositam non compatiens, ad iudicium physicè certum subiectiuè, aut etiam physicè euidentis de facto moueat. Quæ omnia ex dictis in superioribus satis apertè colliguntur, ac conspiciuntur.